ประโยค ๑-๒
ปัณหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๗

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. วจีวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น.....ส่วน คือ..... ฯ

ข. พยัญชนะอวรรค มี.....ตัว คือ..... ฯ

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. อภินนฺทุ + อิติ สนธิเป็น ..... ฯ

ข. ธมฺมํ + จเร สนธิเป็น ..... ฯ

ค. จตฺตาโรเม ตัดบทเป็น ..... ฯ

ฆ. ปจฺจตฺตญฺเญว ตัดบทเป็น ..... ฯ

ง. สนธิ มี ๓ คือ ..... ฯ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. นามเช่นไร จัดเป็นนามนาม ฯ

ข. อะไรเรียกว่าการันต์ ฯ

ค. ปกติสังขยา กับ ปูรณสังขยา ต่างกันอย่างไร ฯ

ฆ. เอต, เอกจฺจ เป็นสัพพนามประเภทไหน ฯ

ง. ปัจจัยนั้น ลงที่ไหน ฯ เป็นเครื่องหมายอะไร ฯ

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. วิภัตติ หมวดกาลาติปัตติ บอกกาลอะไร ฯ แปลว่าอย่างไร ฯ

ข. กิริยาศัพท์ใด ชื่อ กัมมวาจก ฯ และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร ฯ

๕. กิริยากิตก์ คือ โภชนีย์, รุนฺโน แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัย มาด้วย

ก. ปารๆ คจฺฉติ สีเลนาติ ปารคู ฯ

ข. ทุกฺเขน รกฺขิยตีติ ทุรกฺขๆ ฯ

ค. กโรติ เตนาติ กรณๆ ฯ

๖. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าทวันทวสมาส ฯ และทวันทวสมาสนั้น มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ สมถวิปสฺสนๆ, สมณพฺราหฺมณา จัดเป็นอย่างไหน ฯ

๗. ในราคาทิตัทธิต และปูรณตัทธิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ มานุสโก ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหน จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดูด้วย ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. วจีวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น ๖ ส่วน คือ นาม ๑ อัพยยศัพท์ ๑ สมาส ๑ ตัทธิต ๑ อาขยาต ๑ กิตก์ ๑ ฯ

ข. พยัญชนะอวรรค มี ๘ ตัว คือ ย ร ล ว ส ห ฬ อ ฯ

๒. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. อภินนฺทุ + อิติ	สนธิเป็น	อภินนฺทุนฺติ ฯ
ข. ธมฺมํ + จเร	สนธิเป็น	ธมฺมญฺจเร ฯ
ค. จตฺตาโรเม	ตัดบทเป็น	จตฺตาโร-อิเม ฯ
ฆ. ปจฺจตฺตญฺเญว	ตัดบทเป็น	ปจฺจตฺตํ-เอว ฯ

ง. สนธิ มี ๓ คือ สระสนธิ ต่อสระ ๑ พยัญชนะสนธิ ต่อพยัญชนะ ๑ นิคคหิตสนธิ ต่อนิคคหิต ๑ ฯ

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. นามที่เป็นชื่อของคน สัตว์ ที่ สิ่งของ จัดเป็นนามนามฯ

ข. สระที่สุดแห่งศัพท์ เรียกว่า การันต์ ฯ

ค. ต่างกันอย่างนี้ คือ ปกติสังขยา นับโดยปกติ เป็นต้นว่า หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า สำหรับนับนามนามให้รู้ว่ามีประมาณเท่าใด ส่วนปูรณ-สังขยา สำหรับนับนามนามที่เต็มในที่นั้น ๆ คือ นับเป็นชั้น ๆ เป็นต้นว่า ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ที่ห้า ฯ

ฆ. เอต เป็นนิยม วิเสสนสัพพนาม, เอกจฺจ เป็นอนิยม วิเสสนสัพพนาม ฯ

ง. ปัจจัยนั้น ลงท้ายนามศัพท์ เป็นเครื่องหมายวิภัตติบ้าง ลงท้ายธาตุ เป็นเครื่องหมาย กิริยาบ้าง ฯ

๔. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. วิภัตติหมวดกาลาติปัตติ บอกอนาคตกาลแห่งอดีต แปลว่า จัก-แล้ว, ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า จักได้-แล้ว ฯ

ข. กิริยาศัพท์ใดกล่าวกรรม สิ่งที่บุคคลพึงทำ คือ แสดงว่าเป็นกิริยาของกรรมนั้นเอง กิริยาศัพท์นั้น ชื่อกัมมวาจก ฯ มีอุทาหรณ์ว่า สูเทน โอทโน ปจิยเต ข้าวสุก อันพ่อครัว หุงอยู่ ฯ

๕. กิริยากิตก์ คือ โภชนีย์ แปลว่า อันเขาพึงกิน ฯ สำเร็จรูปมาจาก ภุช ธาตุ ในความกิน, อนีย ปัจจัย, สิ ปฐมาวิภัตติ พฤทธิ์ อุ เป็น โอ, สำเร็จรูปเป็น โภชนีย์ ฯ

รุนฺโน แปลว่า ร้องไห้แล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก รุทฺ ธาตุ ในความร้องไห้, ต ปัจจัย, สิ ปฐมาวิภัตติ, ธาตุมี รฺ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น นฺน แล้ว ลบที่สุดธาตุ, สำเร็จรูปเป็น รุนฺโน ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และ ปัจจัยมา ดังนี้

ก. (ผู้ใด) ย่อมถึง ซึ่งฝั่ง โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ ฯ เป็นกัตตุรูปกัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ รู ปัจจัย ฯ

ข. (จิตใด) อันเขา รักษาได้ โดยยาก เหตุนั้น (จิตนั้น) ชื่อว่าอันเขารักษาได้โดยยาก ฯ เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ข ปัจจัย ฯ

ค. (เขา) ย่อมทำ ด้วยสิ่งนั้น เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่า เป็นเครื่องทำ (แห่งเขา) ฯ เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ ยุ ปัจจัย ฯ

๖. นามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า ทวันทวสมาส ฯ ทวันทวสมาสนั้น มี ๒ อย่าง คือ สมาหาโร ๑ อสมาหาโร ๑ ฯ

สมถวิปสฺสนำ จัดเป็นสมาหาระทวันทวสมาส ฯ สมณพฺราหฺมณา จัดเป็นอสมาหาระทวันทวสมาส ฯ

๗. ในราคาทิตัทธิต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ ณ ฯ ในปูรณตัทธิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ติย, ถ, ฐ, ม, อี ฯ

มานุสโก ลง กณฺ ปัจจัย ในสมุหตัทธิตฯ วิเคราะห์ว่า มนุสฺสานำ สมูโห มานุสโก ฯ
